

Kit illet a szellemi alkotás tulajdonjoga, ha a mesterséges intelligencia hozza létre a művet?

2022 novemberében többéves kutató és fejlesztőmunka eredményeként berobbant a köztudatba a ChatGPT, az eddigi legfejlettebb chatbot legújabb változata. Ez az első olyan szélesebb körben is elterjedt eszköz, amely képes a befogadott információk rövidtávú tárolásán túl akár kreativitást is igénylő feladatokat megoldani, látszólagos véleményt alkotni. Kétségtelen, hogy a mesterséges intelligencia komoly alkotómunkára képes számos területen, ez pedig jogosan felveti a kérdést: kit tekintünk e művek megalkotójának, az MI által létrehozott művekhez fűződnek-e szerzői jogok, és ha igen, azok kiket illetnek?

Az emberiséget régóta foglalkoztatják az automatizációban rejlő lehetőségek, a robotika, és így az igazi mesterséges intelligencia („MI”) megalkotása. Az utóbbi időben különös aktualitással bír a téma, hiszen 2022 novemberében többéves kutató és fejlesztőmunka eredményeként berobbant a köztudatba a ChatGPT, az eddigi legfejlettebb chatbot legújabb változata. Nem egy klasszikus értelemben vett keresőmotorról van szó, hanem egy olyan technológiáról, ami képes a visszajelzéseket ideiglenesen elraktározni, így gyakorlatilag a dialógus idejére betanítható, konzisztensen kommunikál a felhasználóval. Alkalmas valóság-hű szövegalkotásra, beleértve versek, novellák, dalszövegek írását is. Ezenfelül felkérhetjük programozásra, de egy egyetemi felvételi dolgozat elkészítésében is gyakran megállja a helyét.

Az már ma is vitathatatlan, hogy a mesterséges intelligencia komoly alkotómunkára képes számos területen, ami jogosan felveti a kérdést: kit tekintünk e művek megalkotójának, az így létrehozott művekhez fűződnek-e szerzői jogok, és ha igen, azok kiket illetnek?

Milyen területeken alkot az MI?

„A zeneszerzés az egyik legeredményesebb területe a mesterséges intelligenciának. Az algoritmusok a zeneipar szinte minden szegmensében megjelentek, az alkalmazott intelligens technológiák előnye, hogy hatékony társai a komponistáknak, pillanatok alatt új zenei ötleteket és motívumokat tudnak generálni. Az általuk megtanult tekintélyes mennyiségű adatok feldolgozása és szintetizálása által, eddig akár korábban nem felismerhető, új és eredeti hanganyagot állít elő” – mondta Dr. Barta Gergő, a Deloitte Magyarország kockázatkezelési tanácsadás üzletágának szenior menedzsere.

Az alkalmazások ellenzői körében a legsúlyosabb érv, hogy a művészet lényege, az alkotó személye elveszik. Emellett az is gyakorta megjelenik, hogy bárki előtanulmányok nélkül is képes „zenét létrehozni”, ami a tanulásba, gyakorlásba, emberi kreativitásba vetett hitet erőteljesen gyengíti.

Ugyanakkor számos művész alkotótársnak tekinti a mesterséges intelligenciát. David Bowie korai kísérletei (például a [Verbasizer](#)) is erre szolgáltatnak példát, vagy említhető még Taryn Southern előadó projektje, aki „I AM AI” címmel [önálló albumot](#) jelentetett meg.

2016-ban világszenzációként hatott, amikor egy sosem látott „Rembrandt-kép” járta be a nemzetközi sajtót, melyet egy MI alkotott a „[Next Rembrandt](#)” projekt keretein belül.

A mesterséges intelligencia nemcsak a művészetek terén, de az iparjogvédelem területén is képes olyan önálló teljesítmények elérésére, ami innovációnak tekinthető. Erre példa a [DABUS](#) két találmánya, a figyelemfelkeltően villogó jelzőfény, illetve egy „fraktálgeometrián alapuló” üdítősdoboz. E két találmány azért is érdekes, mert a mesterséges intelligencia részére a Dél-afrikai Köztársaság és Ausztrália is megadta a szabadalmi jogokat, azonban az európai és az amerikai szabadalmi hivatalok elutasították azt.

De mégis kit illet a szerzői jog?

„Először is azt kell meghatároznunk, hogy melyek azok az alkotói eredmények, amiket szerzői jogi védelem illet meg. A szerzői jog részesíti védelemben az irodalmi, tudományos, művészeti alkotásokat, valamint - az ún. kapcsolódó jogok révén - a felhasználásukhoz kapcsolódó teljesítményeket. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény alapján a szerzői jogi védelem az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat, ún. műveket illeti meg elsősorban (pl. szépirodalmi művek, zeneművek, filmalkotások, festés, szobrászat útján létrejött alkotások), de védelmet biztosít olyan műtípusok esetében is, mint a szoftverek, illetve az adatbázisok” - magyarázza dr. Albert Lili, a Deloitte Legal adatvédelmi csoportjának szakértője.

A szerzői jogi törvény kimondja továbbá, hogy a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.

Korunk információs társadalma azonban sokszor állítja kihívás elé a jogalkalmazókat, ehhez nyújt segítséget az Európai Parlament és Tanács 2001/29/EK irányelve (az INFOSOC irányelv), illetve az Európai Unió Bíróságának („EUB”) határozatai. Jelentős döntés született például az Infopaq ügyben[2], amely kimondja, hogy a számítógépi programok, az adatbázisok vagy a fényképek kizárólag akkor részesülnek szerzői jogi védelemben, ha eredetiek abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotásainak tekintendők. A Painer-ügyben[3] szintén jelentős megállapítást tett az EUB a szerzőség kérdésében, amikor kimondta, hogy a szerző kifejezi a mű létrehozatala során a saját kreatív képességeit azáltal, hogy szabad és kreatív döntéseket hozott, illetve, hogy a portréfotó szerzője „személyes színezetet” ad a létrehozott műnek.

A fenti döntések egyértelműsítik, hogy a szerzői jogi oltalomhoz szükséges az emberi közreműködés („szerző szellemi tevékenységéből fakadó”). Ahol e tényező fennáll, és az egyéni, eredeti jelleg egyébként nem kérdéses, azon művek szerzői jogi védelem alá esnek; ahol ez hiányzik, az így létrejött alkotást szerzői jogi védelem nem illeti meg. Az is egyértelmű, hogy a vázolt kritériumrendszer jelenleg csak ember tudja teljesíteni, tehát a szerzői jogok csak természetes személyt illethetnek meg. Így vizsgálendő az algoritmus szerepe, hogy az csupán a megvalósítási folyamat eszköze volt-e, és amennyiben igen, úgy az alkalmazó embert, illetve a létrejött művet a szerzői jogi védelem megilleti.

Más a helyzet például egy zenei album esetében, ahol az algoritmus által létrehozott darabokat az ember csupán megválogatja, minősíti, lejátszási sorrendet szerkeszt. Itt az ember kreatív képességei kevésbé érvényesülnek az alkotás során, hiszen a „mű” szerzője nem ő volt és a személyes jelleget is kevésbé lehet tetten érni, ugyanakkor használta „kreatív képességeit”, „szabad és kreatív döntéseket hozott” szerkesztői munkája során. Így a szerzői jogok megilleshetik és az elkészült mű is - az emberi szellemi tevékenységre tekintettel - oltalom alá eshet.

Fentiekből levezethető, hogy szerzői oltalom azon alkotásokat nem illet meg, ahol az ember szerepe

nem kimutatható, ahol az MI teljesen önállóan alkot. Ilyen esetben sem védtelen azonban a létrejött alkotás, a szomszédos jogok védelme kínálhat megoldást a problémákra, de csak olyan országokban, ahol ez a jogintézmény létezik.

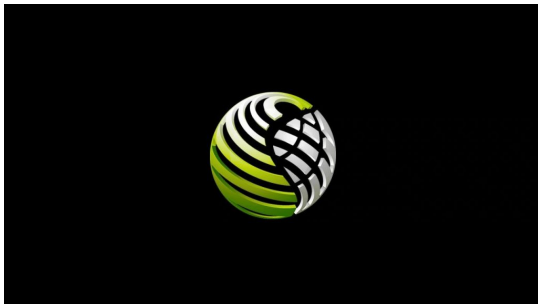
Felmerülhet a kérdés, hogy miért nem a programozó a szerzői jog tulajdonosa, hiszen a mesterséges intelligenciát ember hozta létre. Igen ám, azonban az MI sok esetben túlmutathat azon, ami tradicionális szoftverfejlesztési paradigma alatt érthető. Az MI képes lehet öntanulásra, önálló döntéshozatalra és önfejlesztésre, így a programozó által definiált határokon is könnyen túlhaladhat.

Változhat a szabályozás is

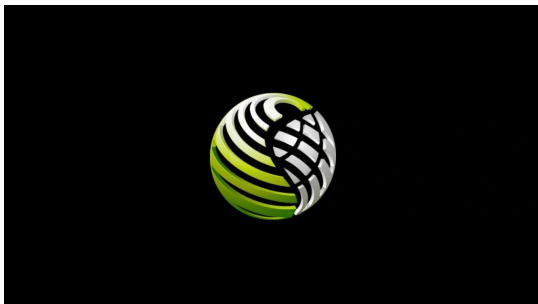
Érdemes azonban figyelembe venni, hogy a jogi szabályozás nem statikus, idővel változik, és annak értelmezését és alkalmazását a bírói gyakorlat alakítja. A felvázolt problémák felvetik a jogi szabályozás aktualizálásának szükségszerűségét is, ezért érdemes nyomon követni a szerzői jogi szabályozási rezsim uniós és nemzeti változásait. Ugyanakkor nemcsak a szellemi tulajdon jog területén hoz majd jelentős változásokat az MI elterjedése, számos adatvédelmi problémát is felvet, illetve folyamatban van az ún. AI Act elfogadása is uniós szinten, amely további megfelelési kötelezettségeket állapít meg.

Sajtókapcsolat:

- dr. Albert Lili, associate
- lialbert@deloittece.com

© Deloitte Magyarország

© Deloitte Magyarország

Eredeti tartalom: Deloitte Magyarország

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/1641/kit-illet-a-szellemi-alkotas-tulajdonjoga-ha-a-mesterseges-intelligencia-hozz-a-letre-a-muvet/>